

Nr. 2 Mai 1994

STAVANGEREN

Medlemsblad for Byhistorisk Forening Stavanger

Kjære medlem !

Siden forrige nummer av "Stavangeren" har vi hatt årsmøte og nytt styre er konstituert. Vi takker Sigrun Øverland, Jan C. W. Ivarson og Jon Gunnar Johnsen for den betydelige innsatsen de har lagt ned for at Byhistorisk Forening skulle bli en levende og respektert forening. Jeg håper at vi ved enkelte anledninger kan trekke nye veksler på deres innsats. Ellers takkes varamedlemmene Torhild F. Jacobsen og Egil Henriksen. En takk går også til medlemmene av programkomiteen, som la ned et stort arbeid i forbindelse med de mange og allsidige arrangement vi har hatt.

Vi ønsker de nye medlemmene av styret hjertelig velkommen og håper at de vil trives og at de vil gi foreningen en rekke nye og kreative ideer.

Våre styremedlemmer blir presenterte på andre sider i "Stavangeren".

Jeg vil her nevne at vi også i år deltar med eget lag i N.R.K.s spørrekonkurranse, "I manns minne". Leder for laget er Lars Vaage som sammen Unnleiv Bergsgard, Trygve Søiland (ny) og reserven Tor Sekse, skal forsvare foreningens "ære". Vi vet at forberedelsen til slike konkurranser er tidskrevende, så vi takker dere for at dere stillte opp, og ønsker dere lykke til.

Det nye styret vil blant annet arbeide for at Byhistorisk Forening får et eget foreningslokale. Hvilke tilbud som legges opp i den forbindelse vil vi komme tilbake til når planene nærmer seg realisering.

Ellers er styret åpne for forslag fra våre medlemmer om ideer som kan bedre våre tilbud.

Med ønske om en fin vår og sommer !

Bjørn Aarre
leder

I N N H O L D

Kjære medlem
Bjørn Aarre

Fra redaktøren side 2

Syklus Stavanger Sankt Svithun Syftesok " 3
Geir Hetland

Styreportretter " 4

Hvem eide Bispeladegården ? " 13
Gunnar A. Skadberg

Byseglet med vinranken " 25
Geir Hetland

Norsk politikk i årene 1448 - 1454. " 29
Bjørn Aarre

Stoff

Som ny redaktør av "Stavangeren" vil jeg ile til å skrive at jeg ønsker at medlemsavisen til Byhistorisk Forening - Stavanger skal være for alle medlemmene. At det er en medlemsavis betyr at du som medlem gjerne må skrive. Vi er åpne for artikler, spørsmål vedrørende byens mangfoldige sider av historie og utvikling. Byhistorisk Forening Stavanger har en relativt stor medlemsmasse. Vi ønsker at flere skal bli aktive. Alle medlemmer er velkomne med bidrag. Her skal det være plass både for leg og lærer.

Du har kanskje egne teorier som går på tvers av andre sine, del dem med medlemmene, få dem på trykk. Vårt bilde av historie avhenger en god del av hvem som ser hva med hvilke briller i lyset. Så er spørsmålet om lyset er stjernelyset eller elektrisk lys. Synsvinklene er som oftest forskjellige.

Egne sanger, dikt, tanker i fortid, nåtid, framtid. Bildemontasjer hadde vært flott. Et fotografi kan gjerne fortelle mer enn mange skrevne sider om stemning og situasjon. Museumspresentasjoner. Har du egne spørsmål om byhistorien, eller andre forslag, bruk "Stavangeren". Medlemsavisen er til for nettopp deg. Jeg kan nesten garantere at vi skal forsøke å viderefremidle svar på byhistorien.

Dette er bare noen løse ideer kastet ut over tastaturet på en Tiki 486 SX datamaskin. Så når neste nummer kommer ut, er det forhåpentligvis like fylt med stoff som dette. Det styrker samhörighet, identifikasjon, når alle er med om det endelige produktet.

I dette nummeret blir styret presentert for deg. Håper at det vil komme mange skribenter til. Vi har spalteplass til disposisjon. Nå tror jeg det er grønt lys. Våren kommer i Stavanger. Det er mai og det er hurra !

Geir Hetland

Syklus Stavanger Sankt Svithun Syftesok.

Våren er omsider i emning over by og land. Vi merker det så vel, og det føles godt at det blir grønt og springer ut i blomst. På den gamle kalenderen som ble benyttet før år 1700, den såkalte *p r i m s t a v e n*, en kalender av tre med innskrånte streker for hver dag i året. Helligdagene og merkedagene hadde sine karakteristiske tegn. Primstaven er en "evig" juliansk kalender. Men, da man gikk over til gregoriansk kalender i 1700 forsvant nok litt av denne tradisjonen med primstaven.

Nylig var jeg innom Husfliden i Stavanger - ja, for nettopp å se på primstaver. Jeg kjøpte ikke det ene eksemplaret de hadde inne. Det er mye historie som ligger skjult i småting, som en primstav for eksempel. Stavanger har faktisk sin merkedag på primstavens sommerside. Sommersiden starter 14. april og holder det gående til 14. oktober. Denne dagen vendte man simpelthen primstaven om, til vintersiden. Stavangers merkedag er den 2. juli. Det var dødsdagen til Sankt Svithun, den 19. biskop i Winchester, etter 10 år som biskop i katedralen der. Året var 862. I Norge og Stavanger kom denne dagen til å hete *S y f t e s o k*. Egentlig Svithunsvake. Man må gå ut fra at dagen ble markert også i vår by, som rett og rimelig var i katolsk tid i middelalderen. Olsok er enda mer kjent over landet, Olavsvake 29. juli.

Syftesok er markert på primstaven med en *b a c u l u s* (bispestav). Og det hersker vel liten tvil om at bispestaven henspiller på Sankt Svithun. Merkedagene på primstaven kunne bli skåret ut forskjellig etter lokal tradisjon og preg. Følgelig er derfor ikke alle primstaver helt identiske hva merkedagene angår. Men her sørvest på er Syftesok helt entydig klart markert med bispestaven.

Personlig forundres jeg litt over at vi ikke har gjort noe mer med dette. At Stavanger har et merke på kalenderen. Som et håndlaget souvenir ville det vært midt i blinken for alle siddiser og andre, turister eller hvem det måtte være. Stavanger er en by med tradisjon og en primstav med Stavanger understreker nettopp dette. Men, det handler om bevisstgjøring. Forhåpentligvis vil det bli gjort noe konkret med byen vår i forhold til den gode gamle kalender - ellers er det merkelig !!

Byens skytshelgen - Sankt Svithun har nå blitt en logo til del. Høgskolesenteret i Rogaland har fått utarbeidet en ny logo, som har blitt vedtatt. Det er i seg selv bemerkelsesverdig. Svithun var en av de skolerte i sin tid. Kirken var utdannelsen og utviklingen ene og alene på den tid. Flere av oss vil kanskje bli enda mer interessert i Svithun skikkelsen indirekte på grunn av denne nye logoen. Da er noe oppnådd. Selv om ideskaperne til logoen kanskje ikke har hatt de historiske kjennsgjerninger i bakhodet når Svithun - skikkelsen ble utført til logo, ønskes tiltaket velkomment.

Geir Hetland

STYREPORTRETT

Kanskje du har som medlem i Byhistorisk Forening Stavanger undret deg over hvem er menneskene bak denne kulturorganisasjonen. I denne enquete på 12 spørsmål kan du stifte nærmere bekjentskap med noen av dem.

1. Hvordan kom du i kontakt med Byhistorisk Forening Stavanger ?
 2. Hva liker du spesielt godt ved Stavanger ?
 3. Hvis det var opp til deg, hva ville du forandre i Stavanger ?
 4. Stavanger har utgitt et X - antall lokalhistoriske bøker, skrifter.
Hvilke/n er de/n beste ?
 5. Den sist leste bok :
 6. Ditt favorittsted i Stavanger :
 7. Byens peneste bygning :
 8. Hva synes du om Stavanger - dialekten, herunder byens sosiolekter ?
 9. Hvilke andre fritidsinteresser har du ?
 10. Når overrasket du deg selv ?
 11. Hva synes du om Stavanger som museumsby ?
 12. Hvilke sider av Stavangers forhistorie og historie kunne du ønske mer viten om ?
-

N a v n : Bjørn Aarre

A l d e r : 48 år

A d r e s s e , gatenavn og bydel : Bretlandsgate 54, Eiganes

S t i l l i n g : Ingeniør / landmåler

1. Sammen med Erling K. Sømme tok jeg initiativet til å stifte foreningen Erling K. Sømme hadde ideen, og jeg satte den ut i livet.
2. Straen, Breiavatnet med Parken og Torvet.
3. Kiellandshagen. Her ville jeg hatt et hus med museum til minne om søskenparet Kitty og Alexander Lange Kielland. Ellers kunne Torvet vært annerledes regulert.
4. Jeg liker meget godt "Samlinger til Stavangers Historie", "Stavanger Sjøfartshistorie" og "En by i kamp". Ellers leser jeg med stor interesse årboken til Stavanger Museum og Rogaland Historie- og Ættesogelag.
5. "Admiralen av det blå flagg" av Eiliv Odde Hauge.
6. Torvet, en varm og fin sommerdag.
7. Breidablikk.
8. Jeg synes at vår dialekt er fin, selvfølgelig. Men opplever ganske mye "knoding" innen våre sosiolekter.
9. Musikk, gjerne blues og ballader. Videre slektsforskning, mineralogi, skrive og turer med hunden min, Monty.
10. Når jeg skal overraske meg selv, går turen til Stavanger Antikvariat og Odd Noreger. Hos ham finner jeg vanligvis en bok eller to med lokalhistorisk stoff.
11. Stavanger begynner å bli en interessant museumsby med allsidige tilbud, men jeg tror at det både er riktig og viktig at museene levendegjør sine utstillinger. Ellers ser jeg fram til den nye by-historiske avdelingen ved Stavanger Museum, den blir et interessant tilskudd for byen og distriktet.
12. Skulle gjerne visst noe mer om perioden før 1125, og perioden 1125 til 1550 årene. Ellers hadde det vært av stor interesse og hatt en arkeologisk utgraving i området i og rundt Kongsgård.

N a v n : Erling K. Sømme

A l d e r : 52 år

A d r e s s e , gatenavn og bydel : Havdurveien 4, 4070 Randaberg

S t i l l i n g : Avdelingsleder SR - Bank Bjergsted Terrasse

1. Sammen med Bjørn Aarre tok jeg initiativet til opprettelsen av Byhistorisk Forening i 1991.
2. Stavanger er en av landets eldste byer, med en lang og spennende historie. Spesielt sentrumsområdet er intimt og interessant og særpreget. Stavanger har alltid hatt en egen evne til å klare seg i vanskelige tider, og greid å omstille seg til nye næringsveier når dette har vært nødvendig.
3. Hvis jeg hadde mulighet til å forandre Stavanger, ville jeg enten fjernet eller forskjønnnet "betongbyggene" på Strandsiden av Vågen.
4. En av de beste og mest interessante byhistoriske bøkene jeg har lest, er professor Knut Helle sin bok om byens første hundreår. "Fra Våg til By"
5. Elgvin sin bok : "En by i kamp".
6. Jeg har en svakhet for Våland / Mosvannsområdet, hvor jeg er født og oppvokst.
7. Breidablikk, er Stavanger sin mest særpregede og peneste bygning, synes jeg.
8. Stavanger - dialekten kan være ganske pen, men også temmelig stygg. Det kommer an på personen som snakker.
9. Jeg er blant annet interessert i natur og miljø, politikk, arkeologi og annet.
10. Jeg er overrasket og glad over at Byhistorisk Forening allerede både er godt kjent og har markert seg bra i organisasjons-sammenheng i Stavanger.
11. Stavanger har et variert og spennende museumstilbud, som byen bør utnytte bedre, i for eksempel turistsammenheng.
12. Alle sider ved byens forhistorie og utvikling vil jeg gjerne vite mer om. Byens middelalderhistorie er spesielt interessant.

N a v n : Aud - Unni Finnebråten

A l d e r : 53 år

A d r e s s e , gatenavn og bydel : Jernalderveien 51 B,
4041 Hafersfjord - Madlamark

S t i l l i n g : Audiograf

1. Jeg leste i Aftenbladet om et kåseri som ble holdt på sjøfartsmuseet : "Til Riga med sild". Det var interessant og spennende. Samtidig ble Byhistorisk Forening presentert og sammen med flere andre meldte jeg meg inn.
2. Intimiteten i sentrum. Småhusene, de smale gatene og trange smauene og Vågen.
3. Hus og fasader a la Gamle Hetlandsbanken, Idungården, Olavsgården, St.Olavs kvartalet, Gamle Rogalandsbanken og så videre. Fått vekk blokken i Pedersgaten, malplassert.
4. Jeg har vanskelig for å sette dem opp mot hverandre, men jeg tror nok en av de første jeg leste, er den jeg husker best: "Stavanger i svunnen tid" av Henriksen.
5. "1837 Spadestikk i Rogalandskvardagen"
6. Torget en sommerdag.
7. Stavanger Sykehus
8. Jeg liker godt dialekten vår, men jeg synes den er blitt veldig utvannet med årene. Det blir stadig færre som snakker "ren" Stavanger - dialekt. Og som resten av landet får også "stavangersk" stadig flere engelske / amerikanske låne ord. I vårt distrikt er jo dette mest merkbart innen oljeindustrien, data-bransjen og andre teknisk orienterte bransjer.
9. Jeg liker godt å gå på konserter, i teateret, jeg liker å lese, løse kryssord, reise, gå tur i Sørmarka, rundt Stokkavannet og liknende.
10. Helgen før påske, da jeg tilbød min sønn og svigerdatter å passe barnebarnet mitt på 1 1/2 år fra fredag ettermiddag til mandag ettermiddag. Jeg har nok glemt hvor travelt det er å passe små barn.
11. Etter min mening har vi her i byen mange gode museer. Museene er også blitt veldig flinke til å profilere seg utad til publikum.
12. Industriutviklingen i byen utover silde- og hermetikkindustri. Utbyggingen av byen etter Bybrannen. Hva vet vi om Stavanger distriktet fra vikingtiden ?

N a v n : John Olsen

A l d e r : 49 år (1945)

A d r e s s e , gatenavn og bydel : Torbjørn Hornkloves gate 10,
4010 Stavanger. Våland

S t i l l i n g : Økonomikonsulent

1. Rent tilfeldig ved besøk i byarkivet.
 2. Jeg er født og oppvokst i byen. Byens kombinasjon av småhypreg og møteplass for mange kulturer.
 3. Ingen spesielle endringer, heller påse at byen beholder sitt nåværende preg.
 4. Ingen spesielle, snarere uttømmende byhistorie : (Muligens "Fra Vistehola til Ekofisk").
 5. Paul Kennedy : "Preparing for the 21st Century".
 7. Domkirken, Stavanger Kunstmuseum - Mosvatnet.
 9. Fluefiske, havfiske. Turer i skog og fjell. Malerikunst. Frimerker.
 11. Det ser ut til å vokse fram et interessant museumsmiljø.
 12. Middelalder. Forutsetninger for at Stavanger vokste fram. Byens lokasjoner med dets omland (Ryfylke og Jæren).
-

N a v n : Petter Løhre

A l d e r : 34 år

A d r e s s e , gatenavn og bydel : Blomsterveien 1, Stokka

S t i l l i n g : Elektro ingeniør

1. Jeg tok selv kontakt med daværende formann på den andre byvandringen som Byhistorisk Forening arrangerte.
 2. Det intime bysentrum som Stavanger har med den fantastiske katedral som senter.
 3. Prøve å beholde byens særpreg sett fra sjøen og restaurere de siste sjøhus vi har.
 4. "Stavanger fra våg til by" ved Helle. "Bydelen vår" av G. Skadberg.
 5. "En by i kamp" av J. Elgvin.
 6. Skagen.
 7. Domkirken
 8. Jeg er stolt av å være fra Stavanger og synes at dialekten er fin. Det er viktig å bevare dialekten.
 9. Fotball, jogging og turgåing i hei og fjell.
 12. Middelalderen og mer om byens aller eldste historie.
-

N a v n : Geir Hetland

A l d e r : 36 år

A d r e s s e , gatenavn og bydel : Hafrsfjordgate 53 på Våland

S t i l l i n g : Adjunkt, underviser på Jåtten Skole

1. Så en notis i Stavanger Aftenblad om stiftelsesmøte. Jeg gikk, og har siden vært aktivt med i foreningen.
2. Byen er liten og oversiktlig, koselig atmosfære, internasjonal, beholdt sitt lokale særpreg.
3. Savner en større helhetstenkning og hensyntagen hva arkitektur i sentrum angår, kontrastene er store. Alle bør nok bli mer bevisste på den grønne miljøprofil.
4. Jeg synes at generelle bøker som "Stavanger Amptes Udførlige Beskrivelse" og "En Stavangersk Cicerone" er spennende.
5. Michael Ende : "Momo - Kampen om tiden". Tankevekkende fabel.
6. Hver kvadratmeter av byens 71,02 km² store areal
7. Stavanger Domkirke. Men, Breidablikk er heller ikke langt borte. Alle husene i Gamle Stavanger er også vakre.
8. Vi må være stolte av vår fine Stavanger - dialekt. Sosiolektene vitner om mangfold og jeg finner det sjarmerende, selv "knoding". Når man kan høre : "Je" og "eg" i nesten samme setning. "Det e'kje greit å vera foggel i dag, uansett kor du fyge".
9. Film på kino, teaterbesøk, litteraturgruppe, liker musikk, synger i kor, konserter blant publikum, mynt- og frimerkesamler, interessert i heraldikk og det som kan gro.
10. For et år siden arrangerte jeg og fire andre venner en 7 retters fransk middag for 56 gjester. Karen Blixens "Babettes Gæstebud". Vi fem var alle amatører udi kokkekunsten, men det gikk uforglemmelig godt.
11. Faktisk har jeg ikke vært i alle av byens museum ennå. Museumsstafetten er et ypperlig tiltak hvor nettopp alle museum kommer fram i søndagslyset. Åpningstidene kunne vært enda mer publikumsvennlige. Ser fram i glede til ICOM 1995 (en internasjonal museumskoferanse) hvor Stavanger er vertskapsby.
12. En samlet framstilling av Stavangers forhistorie. Historien til Stavanger i kvinneperspektiv.

N a v n : Lars Vaage

A l d e r : 66 år

A d r e s s e , gatenavn og bydel : Olav Nilssons gate 1,
4009 Stavanger
Våland bydel

S t i l l i n g : Pensjonist

1. Ble vervet av en venn.
2. Størrelsen - Byen er stor nok og liten nok.
3. Gi parkvesenet større bevilgninger. Bygge ut eldreomsorgen.
4. "En by i kamp".
5. Steinfeld : "Tilbake til Europa".
6. Jans mat- og vinhus
7. Domkirken
8. Landets fineste.
9. Historie. Slekthistorie. Fluefiske. Frimerkesamling. Politikk.
11. En interessant muscumsby, men den kan bli bedre.
12. Tiden 1000 - 1500.

N a v n : Brit Nessa

A l d e r : 52 år

A d r e s s e , gatenavn og bydel : Jasminveien 7, (Stokka)
4023 Stavanger

S t i l l i n g : Programsjef. Sølvberget. Stavanger Kulturhus

1. Ble kontaktet av Egil Henriksen
2. Småbypreget. Kort avstand til tuområder.
3. 1. Fjerne mulighet for biler til å parkere ved siden av Domkirken.
2. Rive "Hetlandsbanken".
4. 1. Knut Helle : "Stavanger fra våg til by".
2. de Fine : "Stavanger Amptes Udførlige Beskrivelse"
5. Bjørnstad, Ketil : "Historien om Edvard Munch".
6. Vågen, med områdene rundt.
7. Domkirken.
8. Grei nok. På linje med andre norske dialekter.
9. Kunst, kunsthistorie, litteratur, turgåing.
10. I fjor høst da jeg overtalte min mann til å kjøpe hund.
11. Middels bra.
12. 1200 - 1500 - tallet. Strøket rundt Sølvberget.

HVEM EIDE BISPELADEGÅRDEN ?

Å arbeide med lokalhistorie er å stille spørsmål og tilfredsstillende egen nysgjerrighet. Jeg har nettopp skrevet en større artikkel om kvekerleder Elias Tastad, og i den forbindelse prøvde jeg å finne ut hvorfor Tastad gravla sine tvillingjenter på Våland i 1820 og ikke på Tasta der han bodde. Jeg oppdaget da at Våland, på denne tiden, tilhørte den digre Bispeladegården. Men, til min overraskelse oppdaget jeg også at det ikke fantes noen oversikt over hvem som har eid denne storgården opp gjennom historien.

Dette betyr også at det er på høy tid at Stavanger Kommune kommer på banen for å få skevet en "gard og ætt" for gårdene nærmest byens sentrum. Det er nesten flaut, i en tid da de fleste kommunene i fylket enten har realisert slike bokprosjekt eller er i ferd med å gjøre det, sitter fylkets rikeste kommune på gjerdet og ser på. Aldri har vi hatt så mange kapable bygdebokforfattere som nå, noen også med pedagogisk teft, så nå forventer jeg at byens kulturdirektør snart bringer stafettpinnen videre til rette vedkommende.

I mellomtiden får vi amatører lete oss fram etter fattig evne. Det er mulig andre lokalhistorisk interesserte har interesse av å lese hva jeg fant ut om Bispeladegårdens eierforhold.

Vi må gå ut fra at Bispeladegården opprinnelig tilhørte Erling Skjalgssons Eikanes-gård - et gods som trolig ble konfiskert av kronen etter hersens fall i 1028. På 1200-tallet ble gården overlatt Stavanger bispestol som ladegård og økonomisk fundament. En slik oppgave hadde gården fram til reformasjonen da kronen overtok det gamle kirkegodset. Det gikk imidlertid ikke lang tid før Stavangers første reformatoriske biskop, Jon Guttormsen, klarte å overbevise kongen om at hans bispesete hadde store behov for å få tilbake inntektene blant annet fra den gamle ladegården. Kongen tok likevel gården tilbake igjen i 1557 da Jon søkte avskjed fra bispeembete i frustrasjon over hvor liten støtte han fikk fra myndighetene i København. Jon Guttormsen ble erstattet av dansken Jens Riber - oldingen som startet sin embetstid i Stavanger da han var 87 år gammel - og avsluttet den da han var 100 !

Først da maktmennesket Jens Erichssøn overtok bispestolen, kom det fart i omorganisering og reform. I 1574 sørget han også for at Stavanger bispestol skulle få tilbake inntekten av Bispeladegården.

I 1686 fikk amtmann Daniel Knoff kjøpe storgården sør for byen for bare 230 riksdaler. Han satte opp nytt våningshus omtrent der hvor Brannvakten siden skulle bli plassert. Men da Knoff døde allerede i 1687, benyttet kongen seg av sin forkjøpsrett og innlemmet atter gården i kronens gods.

I 1688 ble gården solgt på nytt. Denne gangen het kjøperen Jørgen Thomessen - en velstående byborger som hadde tjent gode penger som ansatt i det hollandske ostindiakompaniet. En del av sine penger investerte han i handels- og rederivirksomhet - og en del altså i fast eiendom.

I 1723 sikret en av byens rikeste borgere, Herman Høyer, seg Bispeladegården som avlsgård - en gård eieren fikk andre til å drive for seg uten at han bodde der selv. Thomas Stålesen het husmannen som bodde i Hillevåg på denne tiden og forsøkte å dyrke opp noe av lyngmarken på gården.

Herman Høyer kom til Stavanger fra Bergen på slutten av 1600-tallet. Sammen med broren Cort, ble han snart en av byens fremste forretningsmenn. Da kong Frederik IV ankom byen om kvelden 8. juli 1704, var Herman Høyer blant borgerne som ønsket kongen velkommen. Høyer tjente penger på handel og sjøfart, og han var blant annet medeier i den første store skuta som ble bygget i Stavanger, "St. Jørgen" - en skute som lå seilklar i 1695 for å drive handel på Østersjøen, England, Frankrike og Portugal.

Høyer drev også med hummerekспорт - hummer som hovedsakelig ble fanget ved Kvitsøy og solgt til England. I flere år var Høyer byens stadskaptein. Han kjempet hardt for at Stavangerborgerne skulle ha monopol på å drive handel i Stavanger Amt på bekostning av amtets bønder. Sørgrensen for circumferensen (handelsgrensen) for Stavangerborgerne burde gå ved Åna-Sira, mente Høyer som også innehadde det ærefulle vervet å forvalte byens dokumenter.

Det var Herman Høyers datter Maren som arvet Bispeladegården. Hun var gift med Michael Valentinsen som også var skipsreder og hummereksporthjør i Stavanger.

Maren døde bare 37 år gammel i 1737. Michael Valentinsens bror, Peder, fikk da kjøpe Bispeladegården. Peder Valentinsen hadde for øvrig vært gift med Marens kusine, Anna, (datter av Cort Høyer) så dermed forble gården i denne familien.

Peder Valentinsen var også en av byens fremste forretningsmenn på 1700-tallet. Han bar titlene kammerråd og kommerceassessor, så han må trolig ha gjort tjeneste for riksmyndighetene i unge år. Også han tjente sine penger på skipsfart og hummerekспорт. I lensmannsmanntallet for Hetland i 1754 står han oppført under Hillevåg med 7 tjenere. Hans kone, Anne Wilhelmine (født Bredal) bodde trolig hjemme i familiens store byhus ved Torget på tidspunktet da manntallet ble tatt opp.

Da Peder Valentinsen døde i 1761, ansatte Anna Wilhelmine, Børge Rosenkilde for å bestyre sine forretninger og jordegods. Det gjorde han sa framifra at hun ønsket å innlemme ham i familien. For å oppnå dette, måtte hun kunne tilby en kandidat som hans brud. Siden hennes døtre var opptatt, tilbød hun ham sin 15 1/2 år gamle datter-datter, Anna Wilhelmina Nyrop !

Dermed kom Børge Rosenkilde i besittelse av Bispeladegården, som han fikk i medgift da han ektet sin unge brud sommeren 1771. Anna Wilhelmina fikk for øvrig Hillevåg som morgengave av sin mann ved denne anledningen. Det er mulig at økonomien var viktigere enn romantikken i denne familien ! Morgengaven ble for øvrig byttet i Egeneslørke Litra D - kalt Rosenberg - en eiendom som ble ansett for å være mer attraktiv enn Hillevåg av begge

ektefellene, men det er en annen historie.

I 1789 fikk den dimitterte batterikapteinen og bergenseren Peder Klow overta Bispeladegården. Svaret på hvorfor en avgått offiser fra Bergen plutselig dukker opp som eier av en storgård ved Stavanger, lå i Klows mor, Anna Helene Valentinsen som var datter av kammerråden, Peder Valentinsen. Via kusinen, Anna Wilhelmine Nyrop kom altså Peder Klow i besittelse av morfarens storgård.

Peder Klow begynte tidlig å tjene penger på å selge deler av Bispeladegården. Det begynte i 1799 med at den innflyttede holsteineren Friderich Petersen fikk kjøpe en del av Hillevåg med rett til å nytte de tre vannkvernene som lå ved Salleråen som rant ned mot Hillevågen fra Mosvatnet. Petersen betalte 140 riksdaler for eiendommen mot at Peder Klow og framtidige eiere av Bispeladegården skulle få kornet sitt gratis malt i Hillevåg. I 1799 satte Petersen opp en vindmølle i Hillevåg der bøndene i Stavanger og omegn kunne få malt kornet sitt.

I 1802 solgte Peder Klow den nordre delen av Hillevåg til Michael Saxe som investerte oppsparte midler fra sin tjenestetid som skipper på hollandske skuter, i fast eiendom. I Hillevåg hadde han tenkt å drive med jordbruksvirksomhet på sine gamle dager, men slik skulle det ikke gå. Kort tid etter kjøpet av eiendommen, ble Saxe alvorlig syk. Han var ugift og barnløs og testamenterte derfor Hillevågseiendommen til sin søsterdatter, Anna Catharina Dahl. I skjøtepapirene stod det at bare folk fra gårdene Ladegård og Hetland hadde lov å bruke båt og fiske i Hillevågsvatnet, slik det hadde vært fra gammelt av. Det var ikke lov for eierne av denne delen av Hillevåg å fiske i Stemmen (ved Peder S. Fjetlands bilforretning), men de hadde lov å skjære torv ved denne stemmen. Derimot hadde de ikke tillatelse å sette garn ved Strømhålet (innseilingen til Hillevågsvatnet) for å stanse "fiskens innløp".

Anna Catharina Dahl var gift med den velstående Stavangerbakeren Jens Saxe Lindahl. Lindahl bygget nå en "lystgård" i Hillevåg og gjorde eiendommen om til en fin herregård. Det dukket opp flere slike ved Stavanger etter at Kielland hadde vist vei med sitt Ledaal i 1803.

I 1723 sikret en av byens rikeste borgere, Herman Høyer, seg Bispeladegården som avlsgård - en gård eieren fikk andre til å drive for seg uten at han bodde der selv. Thomas Stålesen het husmannen som bodde i Hillevåg på denne tiden og forsøkte å dyrke opp noe av lyngmarken på gården.

Herman Høyer kom til Stavanger fra Bergen på slutten av 1600-tallet. Sammen med broren Cort, ble han snart en av byens fremste forretningsmenn. Da kong Frederik IV ankom byen om kvelden 8. juli 1704, var Herman Høyer blant borgerne som ønsket kongen velkommen. Høyer tjente penger på handel og sjøfart, og han var blant annet medeier i den første store skuta som ble bygget i Stavanger, "St. Jørgen" - en skute som lå seilklar i 1695 for å drive handel på Østersjøen, England, Frankrike og Portugal.

Høyer drev også med hummerekspert - hummer som hovedsakelig ble fanget ved Kvitsøy og solgt til England. I flere år var Høyer byens stadskaptein. Han kjempet hardt for at Stavangerborgerne skulle ha monopol på å drive handel i Stavanger Amt på bekostning av amtets bønder. Sørgrensen for circumferensen (handelsgrensen) for Stavangerborgerne burde gå ved Åna-Sira, mente Høyer som også innehadde det ærefulle vervet å forvalte byens dokumenter.

I 1803 solgte forresten Klow en ny part av eiendommen sin. Denne gang var det slakter Brath Jacobsen Schiæveland fra Hjelmeland som fikk kjøpe husmannsplassen Sandvigen i Hillevåg. Dette var den eiendommen haugianerlederen John Haugvaldstad kjøpte i 1834 og som da fikk navnet Haugvaldstadminne.

I 1809 var Klow blitt lei av å bestyre sitt jordegods. Han beholdt husene sine og fortsatte å bo der, men solgte dette året resten av Ladegården til lensmann Ivar Oftedahl i Goa skipreide. Oftedahl beholdt gården til 1836 da han kjøpte seg gård på Madla og flyttet dit. I mellomtiden hadde han solgt store deler av Ladegården til Jens Saxe Lindahl (1811) og til Stavanger Kommune i 1834.

I 1839, tre år før sin død, solgte Jens Saxe Lindahl Hillevågseiendommen sin til sønnen Hans Lindahl for 3000 speciedaler. Markene fra Hillevågsveien og oppover mot dagens Auglend skole ble i mange år kalt Lindalshagene. Saxemarken ved SIF-stadion er også et minne etter Jens Saxe Lindahl.

Hans Lindahl hadde gått i bakerlære hos faren fra han var 14 år gammel. Som voksen skaffet han seg hus ved Torget (Hauge på Torget). Like ved hadde han også bakeriet sitt. Lindahl fikk to gater oppkalt etter seg. Like bak Hauge på Torget går en liten gatestubb som heter Lindahlssmauet (også kalt Worsesmauet), og fra Lagårdsveien opp mot Musegaten går Lindahlsbakken.

Lindahl tilbragte somrene ute i Hillevåg slik han var vant med det fra guttedagene. Lindahl bygget en etasje på hovedbygningen og foretok utvidelser av fjøs, stall og tjenerbolig. Etter utvidelsen flyttet Lindahl ut til Hillevåg permanent med sin familie. Grytidlig hver morgen red han innover mot byen og bakeriet på en av sine hester. Lindahl var også engasjert i politikken, og han var medlem av Stavanger bystyre og siden Hetland kommunestyre. I 1863

solgte Hans Lindahl den delen som lå sør for Hillevågsbekken til Peter Petersen, lederen for handelshuset Køhler.

Veien sørover fra Stavanger gikk like ved huset til Lindahl. På 1870-tallet ble denne veien flyttet lenger vest (Riksveien) for å gi plass for jernbanelinjen. I 1868 kjøpte Stavanger Kommune en ny part av Bispeladegården for å utvide Lagård kirkegård. Lindahl og kona trivdes ikke lenger så godt i Hillevåg, og i 1873 ga han Hillevågseiendommen til sin eneste datter, Anna Cathrine. Selv flyttet Lindahl og kona til byen.

Siden 1863 hadde Anna Cathrine Lindahl vært gift med Thomas S. Falck, opprinnelig drammenser som 6 år gammel kom til Stavanger i forbindelse med at hans far da ble overtollbetjent i byen.

I sin ungdom hadde Thomas S. Falck arbeidet i firmaet "Jacob Kielland og Søn". Han ble da sendt til England for å få en skikkelig handelsutdannelse.

I 1862 startet han eget kontor for rederivirksomhet i Kirkegaten 5 i hjembyen. Han inviterte vanlige folk til å investere sine sparepenger i seilskuter som partseiere. På denne måten fikk byen og omegnen en rekke småredere som egentlig var håndverkere, handelsmenn eller bønder.

Ths. S. Falcks rederi ble snart et av landets største, og da dampskipene kom, satset rederiet på slike båter. Falck drev også med import av salt og kornvarer, sildesalting og utførsel av sild, makrellforretning og utførsel av tareaske.

Falck bygget seg byhus i Laugmannsgaten (nå: Norges Bank). Huset rommet både kontorer og privatbolig. En stall og et flott hageanlegg hørte også med til eiendommen. Nede ved Klubbegaten holdt han ender i en liten dam ved Skolebekken, og rundt i hagen spankulerte ulike hønsfugler.

Falck ble valgt inn både i bystyre og på Stortinget, og han satt med en mengde tillitsverv i tillegg til dette. All aktiviteten skaffet ham, etter hvert, hjertetrøbbel, og han måtte bremse noe på all virksomheten.

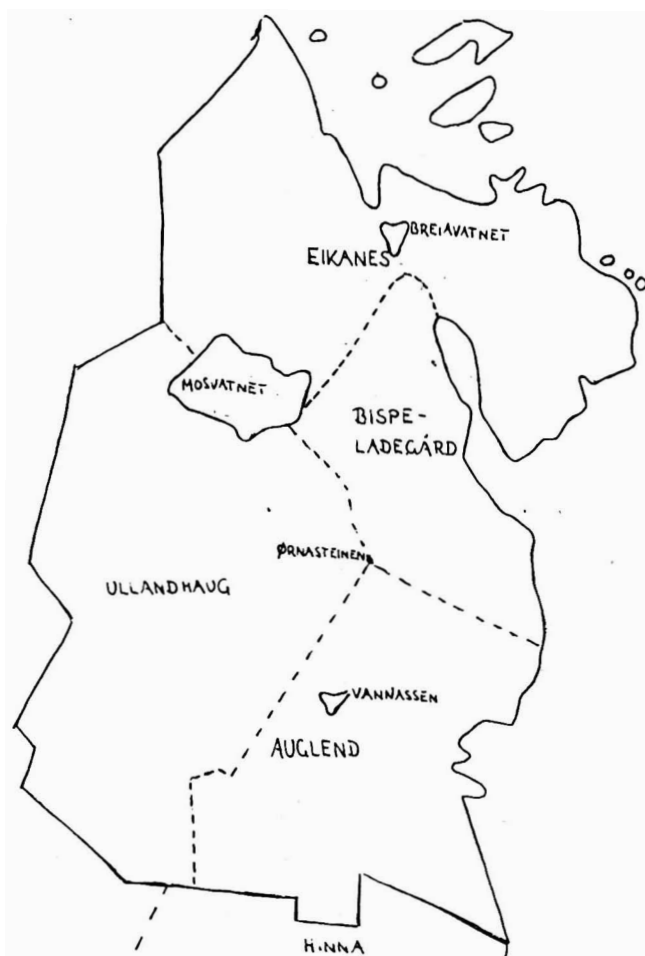
Likevel hadde han energi nok til å gå i gang med nedrivning, ominnredning og nybygging av husene i Hillevåg etter at kona hadde fått overta denne eiendommen etter foreldrene sine. I 1882 utvidet han til og med Hillevågseiendommen ved å kjøpe en stor del av den gamle Bispeladegården samt et tilstøtende stykke som han kjøpte av baker Mathias Gustav Nyman.

Thomas S. Falck døde i Hillevåg i 1889. Han og kona hadde to sønner som da overtok foreldrenes blomstrende forretning. I årene fra 1894 til 1907 var Falck-rederiet Norges største målt i tonnasje. Firmaet disponerte over 70 skip på denne tiden.

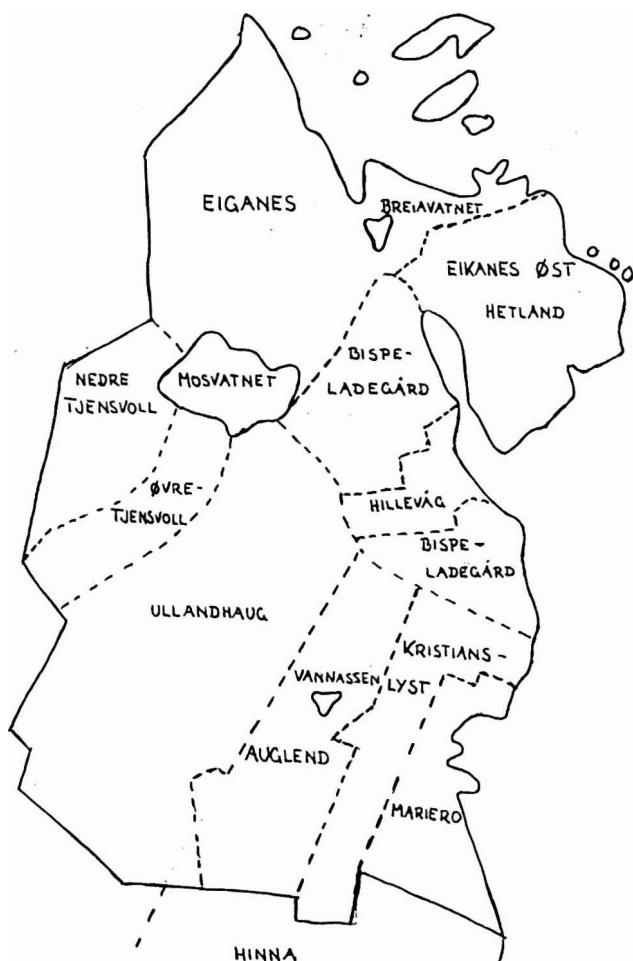
Hillevågsgården ble forpaktet bort fra 1893 til 1905. Dette året solgte Anna det meste av eiendommen samt husene til sønnen Christian Fredrik. Selv flyttet hun inn i et hus i Kongsgaten (seinere Park-kafeen).

Christian Fredrik solgte Hillevågseiendommen sin til Norges Statsbaner i 1923. På dette tidspunktet hadde boligbyggingen startet i skråningen opp mot **Vålandshaugen**. I 1944 ble husene til familiene Lindahl og Falck revet for å gi plass til utvidelse av jernbanelinjen og til fundamentering under Strømsbroen.

Å følge eierne av Bispeladegården, eller i hvert fall deler av denne store eiendommen, ble dermed en lærerik reise gjennom noen av byens fremste familier i ulike perioder av byens næringslivshistorie.

Gårdene i området sør for Stavanger på 1100-tallet. Auglend gården ble sannsynligvis skilt ut fra Ullandhaug eller Jåttå omkring 400. Bispeladegård ble skilt ut fra Eikanes på slutten av 1100- eller begynnelsen av 1200-tallet, etter opprettelsen av Stavanger bispedømme.

Dette kartet viser hvordan gårdene ved Stavanger ble delt opp mellom 1200 og 1800. Stavangerbispens fikk Eikanesgården omkring 1200. I 1320 delte kongen Eikanesgården. Eikanes øst ble gitt som underhold for prestene (kannikene) ved Domkirken. Eikanes vest ble siden til Eiganes og ble gitt til Stavanger by som ekserserplass i 1607. Nedre- og Øvre Tjensvoll ble skilt ut fra Ullanhaug-gården på 1500-tallet (etter reformasjonen). Omkring 1800 ble Bispeladegården delt da eierne av Köhlereiendommen fikk skilt ut Hillevåg-gården slik at den delte bispens gamle gård i to. Omkring 1800 ble også Kristianslyst- og Mariero-gårdene skilt ut fra Auglend. Siden denne tid er gårdene blitt delt opp i mangfoldige bruk, men flere gårder er ikke kommet til sør for Stavanger sentrum.

PEDER KLOWS NÆRMESTE FORFEDRE

	SØREN JONASSEN KLOW skriver i Berg- en.				
PEDER KLOW født i Bergen (1764-1834) militærkaptein Flyttet til Stavanger 1790. Gift med: Maren de Rytter, dtr av branninsp. og postmester Jacob de Rytter (1743-1807) og Marie Hiorth (1742-1829). Peder Klow ble veier og måler Stavanger. Fra 1807 var han sjef for kystbe- voktningen for Jæren og Delane. Han arvet Bispe- lodegård fra morens familie og Bergene i Stavanger gjen- nom kona. Peder Klow var fetter av Peder Valentin Rosen- kildes mor, Anna Wilhelmina Nyrop Peder Klow døde i 1834.	ANNA HELENE VALENTINSEN (1738-	PEDER VALENTIN- SEN (1690-1761) Borger i Stav. 1717. Kjpm og hummereksportør skipseder, - godseier, kam- merråd. Bodde på Hilleveg 1754 Kjøpte Bispeladeg, av Maren Gartsdatter sin l. kones søster gift 2.g i 1733	VALENTIN BØRGE- SON lensmann i Sjern erøy. Bodde på Talgje i Sjern erøy. (ca 1651-1717)	BØRGE CHRISTOP- FERSEN AUBO (ca 1600-1669)	KRIST KLAVESON BIKKEL..FELA
			MAREN MICHAELS DTR ALANTZ (1684-1733)	BIRGITTE FARTHE- GNSDTR BAGGE (1610-1689)	METTE BORGESDT HINDINGSLAND
		ANNA WILHELMINA BREDAL (1709-1782) Hadde en formue på 130000 rdl da hun døde!		MICHAEL NILSSON ALANTZ gorenskriver i RYPERG KRISTINE TÅRN- DTR SCHIVE	TARN SOFRESEN SCHIVE byfogd SISSEL PEDERSDATTER

PEDER VALENTIN ROSENKILDES NÆRMESTE FORFEDRE

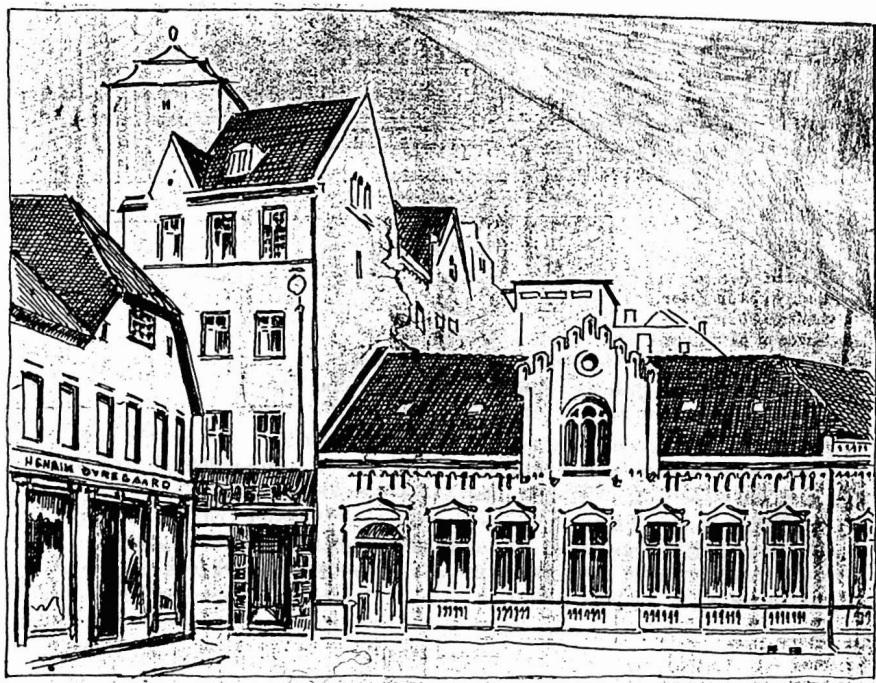
PEDER VALENTIN ROSENKILDE (1772-1836) kjøp- og handelsmann, fransk og prøyssisk vicekonsul, stadskaptein, eidsvollmann, stortingsrep. Ridder av Dannebrog i 1813. Gift med: Charlotte Sophia Winsnes (1773-1848)	BØRGE ROSENKILDE (1734-1820) kjøpmann og skipsreder i Stavanger.	HENRICH HENRICHSEN ROSENKILDE myntmester, maanedslieutenant og mønsterskriver (1691-1762)	HENRIK CASPARSON ROSENKILDE (1640-1713) kapellan i Stav. Domkirke. Kom fra Roskilde i Danmark.		
		MAREN NILSDTR. GLUD (hennes søster Christina var først gift med Jørgen Thomsen tidligere eier av Bispeladegård, og siden med Peder Valentinsens bror, Børge. Så disse familier var inndratt!)	LENE MAURITSDTR VON DER LIPPE (1645-1708)		
		ANNA WILHELMINA NYROP (1755-1827) (Kusine av Peder Klow som kjøpte Bispeladegård etter ekteparet Rosenkilde).	BENDIX NYROP overstadsmaler i Bergen		
		ADELUCIA MARIA PEDERSDATTER VALENTINSEN født i Bergen (1755-1827)	PEDER VALENTINSEN kjøpmann, skipsreder, godseier, kammerråd (1690-1761)	VALENTIN BØRGESON lensmann i Sjernarøy (1651-1771) MAREN MICHAELSDTR ALANTZ (1684-1733)	
			ANNA WILHELMINA BREDAL (1709-1782)	PEDER ERICHSEN BREDAL	
				ADELUCIA TOMASDATTER MONTAGNE	

THOMAS S. FALCKS NÆRMESTE FORFEDRE

THOMAS DOROTHEUS SCHEEN FALCK (1829 i Drammen 1889 i Stavanger Norsk konsul i Newcastle, tysk konsul, USA's konsular agent Skipsreder i Stavanger Ordfører og stor- tingsmann gift med Anna Cathrine Lindhøi (1842-1924)	CHRISTIAN FRED- RIK FALCK (1795 i Halden 1847 i Stavange Overtollbetjent	THOMAS SCHEEN FALCK (1737-1821) Toll og konsump- sjonskontrollør	JOHAN FALCK (1708-1758) Sokneprest og prost i Vest- Finnmark	THOMAS JOHANSEN skipper-1719	
				ANNA MELCHORS- DATTER FALCK (1685-1719)	MELCHIOR PETERSEN FALCK BIRGITTE HENRICHSØTR
			ISABELLA MARGRETHE SCHEEN (1702-1762)	THOMAS SCHEEN Sokneprest	
				LISBETH BRANDHØI	
		DOROTHEA SOPHIE THOMSEN (1770-1848)	CHRISTEN THOMSEN Gartner		
			CECILIA LARSDØT JØRGENSEN		
	HANNA ELISABETH MOUNT (1798-1849)	PETER ULRIK MAGNUS MOUNT Prost og eidsvollmann			
		ØLLEGAARD MARGRETHE JERSIN			

ANNA CATHARINE LINDALLS NÆRMESTE FORFEDRE

ANNA CATHARINA LINDALL (1842-1924) gift med Thomas Dorotheus Sche- en Falck skipsreder og stortingsmann	HANS LINDALL (1803- 1879) grosserer og baker	JENS SAXE LINDALL (1777-1842) baker	HANS LINDALL (1755-1785) skipsbyggmester	JENS SAXE LINDALL (1755-1800)	HANS ANDERSEN LINDALL HELWIG SAXE (1694-1752)
				ANNA BLOMME HØYER (1727-1813)	PEDER HØYER (1694-1764) ANNA CHRISTINE SAXE
			DIVERT MECKHARDT BUGGE (1753-1826)		
	BOYNE HEDEVIG BLOM (1814 -1843)	JENS HANSEN BLOM (1788 i Skien 1840 i Gjerpen) Kjøpmann i Skien Stortingsmann 1821 1823 tollinspek- tor i Stavanger	HANS JENSEN BLOM (1757 i Lårdal 1808 i Gjerpen) skipper, skips- reder, kjøpmann trelasthandler	JENS CHRISTIAN BLOM (1708-1784) SUSANNE PAUS (1727-1813)	CHRISTOFFER FREDRIKSEN BL
			MARTHE PAUS (1761 i Lårdal 1796)	CORNELIUS PAUS Kongsberg	
		GUNNHILD KRIS- TINE ORDING -1839)	BOIE ORDING kjøpmann i Skien familien inn- flyttere fra Herrnhut		

Huset i front av denne tegningen lå der hvor Norges Banks store bygg i glass og betong befinner seg i dag. Dette stilige murhuset tilhørte Thomas S. Falck. Høyhuset til venstre het opprinnelig Laugmannsgården før det ble Domus og siden gikk inn i forretningskomplekset Arkaden. Til venstre ligger Henrik Øvregaards hus. Det huset tilhørte tidligere fogden Søren Daniel Schiøtz som var leder for byens Brødremenighet. Denne menigheten holdt sine møter i dette huset før den bygde eget møtelokale i Asylgaten 7. Også Ynglingen holdt til i dette huset før Hetlandsbanken og SR-bank overtok denne sentrale eiendommen.

Gunnar A. Skadberg

Geir Hetland :

BYSEGLET MED VINRANKEN

Gjennom høymiddelalderen hadde Stavanger Domkapitel et segl (signet) som viser en kirkebygning med åpne nisjer, veggflater. Øverst i klokketårnet troner en Kristus - skikkelse. I midten sitter en biskop iført den karakteristiske mitra og bispestav, løftet hånd viser en biskophilsen. Til venstre og høyre er biskopen flankert av 4 korsbrødre eller kanniker. Dette seglet brukte Stavanger Domkapitel i kirkebyen Stavanger godt og vel gjennom en 200 års periode. Det var på sett og vis det samlende symbolet for den katolske kirken og dermed også for byen. Stavanger var en liten by og livet dreiet seg om det timelige og åndelige innenfor kirkens velde i særlig grad.

Reformasjonen skapte etterhvert en merkbart omveltning. Kongemakten overtok en del av kirkens jordiske gods, og kronen ble rikere. Når tidene forandrer seg vil ofte symbolenes verden også følge med i kjølvannet. Dette gjaldt også byseglet til Stavanger Domkapitel. Det viste ikke direkte luttersk trosoppfatning med en "helgen"-skare i motivet. Da reformasjonen virkelig ble iverksatt i Stavanger forsøkte man med et nytt symbol for byen.

I 1591 var den dansk - norske tronfølger, kong Christian IV 14 år. En heller ung alder for en konge, men i realiteten styrte da en formynderregjering på hans vegne. Dette året reiste en delegasjon fra Stavanger til Oslo. Det var borgermester Christen Nilsson, rådmann Christen Trane, rådmann Eiler Speckmand, borger Egbert Jespersen og borger Willum Jonsson. Med seg hadde disse mennene et hyllingsbrev fra Stavanger. Et seglavtrykk prydet brevet. Delegasjonen deltok på kongehyllings - riksdagen av Christian IV som fant sted i Oslo 13. april året 1591. Sølvseglet ble etter det man kjenner til, benyttet for første gang ved denne anledningen. Det blir vel å spekulere i hva kong Christian IV selv mente om sølvseglet. Men byens egne borgere må sikkert ha likt det godt - og 12 personer hadde skrevet under på vegne av seg selv og Stavanger. I sølvseglets rand var følgende inskripsjoner : "SIGILLVM CIVITAT STAVANG" (Stavanger-borgernes segl).

Spørsmålet om hvem som har laget sølvseglet, som i nevnte sammenheng blir det nye symbolet for Stavanger, kan ikke besvares med 100% sikkerhet. Det kan kanskje være mulig at en eller annen av medunderskriverne har hatt i finger med i utførelsen av sølvseglet. Hans Johansen var eksempelvis byfogd og gullsmed. Christen Trane skal ha vært øl- og vinhandler i tillegg til rådmannsfunksjon. Kombinasjonen gullsmed og vinhandler kan virke nærliggende med tanke på selve motivet i dette sølvseglet.

Gåtefullt har motivet i byseglet vært. Bevisstheten om hva motivet i selve symbolet skal forestille. De fleste kunstnere har en egen ide og oppfatning av hva kunstverket deres skal være. Derfor kan det synes merkelig at motivet i selve byseglet var så uforklarlig i lang ettertid. Om samtiden forstod motivet i byseglet, da har bevisstheten og forklaringen latt seg viske ut med tiden.

Kong Christian IV besøkte faktisk Stavanger 14 julidager året 1607. Da ble herredagen lagt til byen. Det viktigste resultatet av herredagen i Stavanger med kongens nærvær, var at Stavanger fikk sin "circumferens" på 3 mil. All handel ble forbeholdt byborgerne innenfor området.

I 1641 grunnla den aktive kong Christian IV kjøpstaden Kristiansand. Nettopp Kristiansand ble den byen som etterhvert overtok de byprivilegiene som Stavanger hadde hatt. 1671 flyttet stiftamtmanden og lagdomstolen til Kristiansand. 1682 ble bispesetet flyttet til den nye byen på Sørlandet (for å ikke ble gjenopprettet før 1925). Stavanger nedlegges som by i 1684, men ble på ny kjøpstad etter 6 år, i 1690.

I nevnte nedgangstider ble byens sølvsegl og protokoller levert på Kongsgård - eller amtshuset som ble den nye betegnelsen. Selve bysymbolet fikk skjebne som glemt og gjemt. Byseglet ble trolig sporadisk benyttet framover i tid også. Men den bevissthet som kanskje lå i de byborgerne som tok sølvseglet i bruk, om symbolverdi og motivoppfattelse, ser altså ut til å ha svunnet hen. Vi kan undre oss litt over om det var mangel på interesse som gjorde at byens borgere ikke lot til å bry seg i særlig grad om byseglet og hva det skulle vise.

Selve utførelsen av sølvseglet til Stavanger er nok ikke så sirlig utført at man ikke kunne komme i tvil om hva motivet skulle gjengi. Amtmanden Bendix Christian de Fine skrev i 1745 om byens rådstue : " - og er Byens gamle Vaaben een Linde - Stub, hvor af opspirer 3de smaae Spiirer med blader paa ;"

Nesten et par århundrer senere, i 1913, antar førstearkivar Brinchmann ved Riksarkivet at motivet i byseglet kunne være bjørk. Thor Kielland fremsetter tanken om at tresorten motivet viser er eik. Dette gjør han i en artikkel i "Vestlandet" i 1913. Både Brinchmann og Kielland kaller utvekstene fra de 2 bladene på den avkvistede trestammen for "rakler". Nei, det var ingen rakler. Disse korketrekkeraktige utvekstene, spiraltråder, forklarte professor Oluf Kolsrud som slyngtråder på vinranken, heraldisk stilisert.

Inntil dette skjedde, hadde mange uttalt seg, ofte i sterke, følelseladde ordelag. Meningene om det gamle byseglet var mange. Enkelte syntes kanskje at det var vondt å forsone seg med at den såkalte "Avholdsbyen" Stavanger hadde motiv fra vinens verden, vinranken. Det skal heller ikke stikkes under en stol at avholdsbevegelsen har stått sterkt i Stavanger. Ved avdukningen av Asbjørn Kloster - statuen i 1912 var det samlet en anseelig menneskemengde for å overvære denne begivenhet. Hele 10 000 mennesker møtte fram 1. desember dette året. Det forteller nok en god del om en stor interesse for selve avholdssaken som det gjør for selve skulptur-avdukningen. Mange skulptører i våre dager ville nok godt likt at mann gikk av huse, slik som da.

Motivet i byseglet viste altså en avhugget og avkvistet vinranke med tre oppstående blader og slyngtråder - men, uten druer! Et botanisk motiv. I seg selv egentlig ingen sjeldenhet. Norge har pro tempore 34 kommunevåpen og 2 fylkeskommunevåpen med botanisk motiv. Likevel utgjør det gamle byseglet til Stavanger et eksotisk innslag i den botaniske verden. Nemlig fordi at de fleste andre kommunevåpenmotiv lar seg forklare og gjenfinne i den lokale flora. Det blir vanskeligere med Stavangers vinranke. Selv om denne, en av verdens

viktigste kulturplanter, nok forekommer i enkelte drivhus i kolonihagene og ellers, utgjør den ikke en vingård. Norge er ikke et vinland. Geografisk breddegrad tilsier at vinranken ikke trives her, for langt mot nord, med for kald gjennomsnittlig vintertemperatur. Den første lutherske biskop i Bergen, mester Geble Pedersson (1537 - 1557), "havde og en stor lyst til et vintræ, som han havde, og endog vindruerne kunde ikke modnes her for den stakkede sommers skyld, da tog han dog de umodne vindruer og hang dennem over sit bord, og lod fremmede folk se, at vindruerne kunde ogsaa vokse i Norrige". Kunne dette ha foregått i Bergen, så i hvert fall også i Stavanger.

Symbolikken i motivet vinranken, kan kanskje henføres til evangeliet etter Johannes kapittel 15, versene 1 til og med 8. I dette avsnitt blir det fortalt om Kristus som det sanne vintre. Unyttige greiner skjæres bort, slik at det kan bli mer frukt. Kan dette også være symbolsk for byen ? Frukten, druen er åpenbart borte. At selve vinranken er avhugget, gjør at den smått om senn vil visne hen, når den ikke er rotfestet. De tre bladene er gjengitt forbausende friske og oppreiste. De to slyngtrådene er rede til å kveile seg rundt det som de måtte strekke seg etter, vekstmulighetene. Men det hele svever liksom i løse luften, uten bakkekontakt, et uoppnåelig luftslott, et stort slag i løse luften. Tallet 3, de oppstående bladene, kunne kanskje være et uttrykk for treenigheten. Bladene er omtrent likeverdige i størrelse på bladform og stilkhøyde.

Vinranken er en betydelig botanisk vekst på verdensbasis. *Vitis vinifera* på latin, finnes med mellom 4000 og 5000 druesorter. Vindruene er viktige for vinproduksjonen. Det er umulig å konstatere hvilken druesort som er gjengitt i bysegl - motivet. Dionysos var den greske vingud, mens Bacchus hadde denne funksjonen i den romerske antikke gudeverdenen. De som så på at byseglet rent symbolsk var en antikk tanke, som ga uttrykk for fest, drikk og ville, løsslupne, umoralske orgier, hadde avgjort sine betenkeligheter med det.

Et seglavtrykk gir garantert ikke flere farger. Når nå motivet i det gamle byseglet var fastsatt, skulle byvåpenet få tinktur. I heraldikken skiller man mellom metall og farger. Metallene gull (gul farge) og sølv (hvit). Fargene rød, grønn, blå, svart. I Stavanger ble tinkturen til det "nye" byvåpenet : gull og blå. Det var riksarkivar Hallvard Trætteberg som stod for uttegningen fra bysegl-motivet til ferdig byvåpen-utkast. Også metall og farge kan ha symbolsk betydning. Gull betyr rikdom. Selv om byen har hatt vekslende tider og fattigdom, er gull aktuelt den dag i dag. Svart gull har unektelig brakt Stavanger rikdom, velstand, utvikling. Gull er edelt og evig, og byen bærer et snev av disse kvaliteter ? Fargen blå kan henseile på himmel og hav. Begge disse elementene har betydd mye for etablering og videreutvikling av Stavanger som by. Dessuten speiles de i hverandre, de står sammen og er sterke. Vinranken er plassert midt i mellom "himmelhavet".

Tinkturen til Stavangers byvåpen ble også valgt ut i fra Stavanger Borgerverbnings fane som nettopp hadde fargene gul og blå.

Den 27. april 1939 fatter Stavanger bystyre vedtak om byens våpen :
"Byens våpen blir: PÅ BLÅ BUNN EN LIGGENDE AVKVISTET GULL VINRANKE MED BLAD OG SLYNGTRÅDER." Men, et bystyrevedtak er ikke ene og alene nok når et byvåpen skal offisielt bli godkjent. Ved kongelig resolusjon av 4. august 1939 ble det bestemt at Stavangers bystyres vedtak av 27. april 1939 om våpen for Stavanger by godkjennes.

Dermed etter godt og vel 346 år etter kongehyllingen i Oslo, kunne Stavanger endelig få sitt byvåpen, og århundrers glemsel kunne ta nye former i en mer symbolsk verden og bevissthet. For Stavanger har en av verdens viktigste kulturvekster i sitt byvåpen.

Stavanger byvåpen :
"På blå bunn en liggende avkvistet gull vinranke med blad og slyngtråder".
(Bemerk bare at det selvsagt er mulig for deg eller dine og selv fargelegge byvåpenet. Da vi ikke har flerfarget trykk).

Kilder :

de Fine, Bendix Christian : "Stavanger Amptes Udførlige Beskrivelse"

Ursin, Johnny : "Kristne symboler"

Neubecker, Ottfried : "Heraldik. Kilder. Brug. Betydning"

"Sak nr. 71. Stavanger bys våpen, segl og flagg." Stavanger formannskap 1939

"Sak nr. 136. Justisdepartementets godkjennelse av Stavanger bys våpen."

Stavanger formannskap 1939

Albrektsen, Lau / Lexow, Jan Hendrich / Wold Johnsen, Bodil / Tveit, Terje :

"Skulptur i Stavanger"

Bjørn Aarre :

Norsk politikk i årene 1448 - 1454.

Den såkalte Kalmarunionen ble stiftet under eiendommelige forhold. Men, det var en union som var nødvendig for å skape et forsvar mot det økende hansavelde.

Norden hadde i lang tid ført en utmattende kamp mot Nord-Tyskland, som til tross for et svakt keiserdømme, hadde vist seg som en meget farlig fiende. Dette skyldtes de tyske handelsrepublikker som med sin tilgang på varer som hele Norden hadde behov for, hadde skapt en ufattelig rikdom. En rikdom som ble brukt hensynsløst til å vinne enda større markeder og som gjorde de enkelte land mer eller mindre helt avhengige av hanseatene. Den enighet som ble oppnådd i Kalmar skyldtes alene dronning Margaretas evne til å samle de tre rikers krefter mot utlendingene.

Hva hennes egentlige mål var, kan nok diskuteres, men man kan ikke legge skjul på at målet kunne være et samlet Norden med dronning Margareta og hennes hus som den herskende slekt. Utvilsomt ble hennes posisjon betydelig styrket etter unionen og hun også blir unionsdronning. Hun regjerte med stor styrke og førte en ekteskapspolitikk som samlet de mektigste slektene i de tre land. På denne måten ble unionen mer og mer en helstat. Dette forholdet fortsatte og ble styrket av hennes etterfølger, Erik av Pommern. Dronning Margareta var dansk og Danmark ble unionens hovedland.

Verken Sverige eller Norge hadde i denne tid noe eget suverent riksråd eller riksførstader til å styre. Og begge godtok i lang tid at deres interesser ble tilsidesatt og at deres krefter til stadighet ble anvendt i kong Erik av Pommerns seige, men fryktløse krig mot de holstenske grever og deres forbundsfeller, hanseatene.

Men før eller siden måtte det komme reaksjoner, og det første opprør kom i Sverige - og kort tid etter i Norge. Det endte med at kong Erik ga opp sine riker og hans etterfølger ble hertug Christoffer av Bayern. Det nye kongedømme ble helt annerledes enn det som dronning Margareta hadde grunnlagt og som kong Erik hadde ødelagt. Aristokratiet kom nå igjen til krefter. Adelen hadde nok vært mer i mot kong Erik enn det som var kommet til syne. Kong Erik hadde invitert pommeranere og andre tyske tyske adelsmenn til de nordiske rikene til gunstige posisjoner. Dette unnlot kong Christoffer til adelens glede. Videre hadde kong Erik uten samråd med riksrådet, foretatt mange og årelange reiser i utlandet. Dette må utvilsomt ha irritert adelen, da kong Eriks etterfølger, kong Christoffer, et år før sin død ble nektet å besøke sine overpfalziske arveland, av det danske riksråd. Kong Christoffer ble ikke som sin morbror kronet som alle tre rikers konge. Han var heller ikke med på fellesmøtene av de rikers riksråd.

I Norge var han kun en gang og det var da han måtte la seg krone i Oslo i 1442, og mellom hans hoffsinder (adelsmann som tjente ved hoffet), var det kun en nordmann (Gaute Nilsson Kane).

Christoffer av Bayern poserer i midten, iført sitt røde "moteriktige" kostyme med lange snabelsko og broderte snørelisser.

Han skal imidlertid innrømmes en god handling i Norge. Det var da han avgjorde et viktig norsk anliggende på egenhånd i 1447, og meddelte Rostock de vidstrakte og urimelige handelsrettigheter som hadde vært pålagt Oslo og Tønsberg og ga derved anledning til stridigheter i to mannsaldre. Det må også tilståes kong Christoffers ære at Norge som selvstendig rike ble et ganske annet og større enn det hadde vært under kong Erik. Mens kong Erik hadde gitt len og viktige embeder til utlendinger, så gav kong Christoffer de samme til nordmenn og utenlandske aldesmenn som var inngiftet i norske slekter. Ifølge tidens oppfatning var disse adelsmenn å betrakte som norske.

Det norske riksråd forsøkte å sette grenser for hanseatenes fordringer i Bergen, men de hanseatiske kjøpmenn hadde likevel klart å få bekreftet sine privilegier av 1445.

Kong Christoffers regjering ble ikke langvarig, han døde allerede 6. januar 1448. Hans korte ekteskap med Dorothea, en datter av den brandenburgske markgreve Hans, var barnløst.

Etter kong Christoffers død var det mange svenske adelsmenn som ønsket å benytte tronledigheten til å skille seg fra Danmark og få en innfødt på tronen. Det var flere svensker som kunne tenke seg å bli konge og den som klarest skilte seg ut til verdigheten, var riksmarsk Karl Knutsson (Bonde), som tidligere hadde vært svensk riksforsender. Kong Christoffer hadde gitt ham hele Finland i len, som han styrte som en fyrste fra Viborg.

Karl Knutsdson ble valgt til svensk konge i Stockholm den 20. juni 1448. Den 28. juni samme år ble han hyllet på Mora - Eng og dagen etter ble han kronet i Uppsala.

Det danske riksråd hadde kort etter Christoffers død henvendt seg til det svenske og norske riksråd med oppfordring til et møte ved en felles herredag i Halmstad for å velge konge. Dette forslaget falt imidlertid ikke godt ut.

I Danmark hadde en mann av slekten Gyldenstjerne store ambisjoner om å bli dansk konge og gifte seg med enkedronningen. Men disse planer ble totalt mislykket.

Det ledende parti i Danmark hadde satt sine øyne på en nabo i syd, nemlig Grev Adolf VIII, greve av Holsten og hertug i Slesvig. Grev Adolf var Danmarks gamle fiende og det kan synes underlig at man tilbød ham rikets trone. Men hovedhensikten var å vinne tilbake hertugdømmet Slesvig. Grev Adolf hadde etter en hard ungdom full av uro og harde prøvelser lært seg å sette pris på freden og ønsket ikke å ekspandere sine landområder utover det han allerede hadde. Men i en alder av 47. år og dertil barnløs mente han at andre kandidater burde gå foran ham. Han hadde imidlertid tre unge søstersønner som burde være aktuelle for oppgaven. De bodde i grevskapene Oldenburg og Delmenhorst og bar navnene Christian (eller Christiern, som man den gang brukte), Moritz og Gerhard. Deres far døde i 1440 og var den avdøde greve Diderik.

Den eldste av brødrene, Christian, var blitt oppdratt hos sin onkel, den nevnte grev Adolf VIII, og var allerede hyllet som arving til Slesvig.

Grev Christian var så absolutt passende kandidat til tronen. Han var ugift og kunne ekte enkedronningen. Denne siden av saken var av en viss betydning, for hvis hun ble gift ut av Danmark medførte det en ikke ubetydelig medgift for den danske stat.

Ellers var enkedronning Dorothea kjent for å være en dame som ikke bare var ærgjerrig, men også ganske herskesyk. Altså et vanskelig kasus.

Dronning Dorothea var også informert om at et ekteskap med kong Kasimir av Polen kunne være aktuelt.

Men det ble grev Christian som ble hennes nye gemal. Han var en staselig mann, vinnende av vesen, kjent for sitt mot og oppdratt hos sin statskloke morbror og hos keiser Frederik III's hoff.

Sin morbrors støtte og veiledning hadde han så lenge denne levde.

Sist, men ikke minst nedstammet grev Christian fra det gamle danske kongehus og hadde derved en vissefødselsrett eller anbefaling til tronen.

Så snart grev Adolf VIII hadde anbefalt Christian, innbød det danske riksråd de svenske og norske riksråder til et felles valg møte i Lund (Sverige) som skulle avholdes Mikkelstdagstid. Dette møtet falt imidlertid bort da svenskene allerede hadde foretatt sitt kongevalg med kong Karl Knutsson. Det danske riksråd valgte derfor Christian til Danmarks konge i Haderslev den 1. september 1448.

I Norge hadde man avventet kongevalgene i Danmark og Sverige før man tok en endelig avgjørelse. Som regent hadde man her herre Sigurd Jonsson til Sudrheim. Han var riksforsender søndenfjells, men hadde neppe noen myndighet over hele landet. Herre Sigurd Jonsson til Sudrheim var den eneste mann i Norge som hadde så fornem byrd at han kunne tiltre som konge. Han var riktignok sønn av en svensk adelsmann, men denne var en dattersønns dattersønn av kong Håkon V. Videre var han en meget rik mann og var eier av blant annet det store Giskegodset.

Han var også "riktig" gift i og med at hans hustru, Philippa "den rike", var en datter av grev Hans av Eberstein og Nougarden, som igjen var en slektning av kong Erik av Pommern.

Til tross for sine utmerkede kvalifikasjoner gjorde han ingen krav på tronen. Det er nok flere muligheter til hvorfor herre Sigurd Jonsson til Sudrheim ikke vil fremsette krav på tronen, men en grunn er nok at han ikke hadde noen barn til å overta etter seg. Takket han ja, så ville det oppstå nye stridigheter om retten til tronen. Det kan her nevnes at en bror av herre Sigurd Jonsson til Sudrheim har direkte mannlige etterkommere i Sverige den dag i dag. Kanskje hadde denne slekten dannet vårt kongehus i dag om herre Sigurd hadde gjort sitt krav gjeldende. Denne slekten er adelig og heter Roos av Hjelmsæter.

Innen de herskende samfunnsklasser i Norge, adelen og geistligheten, var det et dansk og et svensk parti.

Både Danmark og Sverige hadde i lang tid hatt innflytelse på det norske samfunn, men svenskenes var nok det sterkeste. Det hadde trolig flere årsaker. Det tør være kjent at flere svenske grenseprovinser hadde vært forent med

Norge og at deres svenske lensherrer hadde hatt sitt sete i det norske riksråd. Videre var ekteskapsforbindelsen mellom de to land sammenknyttet med ledende slekter i begge land. Jon Hafthorsson, Gard Toresson og drottseten Ogmund Finnsson var gift med svenske kvinner. En av den førstnevntes sønner, Hafthor Jonsson, hadde bosatt seg i Sverige. Deres sønn, herre Sigurd Hafthorssons datter var med svensken Jon Marteinsson blitt mor til den tidligere nevnte riksforsstander, herre Sigurd til Sudrheim.

Gard Toresson av Talgie er vel kanskje den historiske person som er best kjent av slektsforskere i Rogaland. Han var gift med Ramborg Knutsdatter av den svenske Folkungaslekten, som var en halv søster av Katarina Knutsdatter, som var gift med drottseten Ogmund Finnson av Hesby på Finnøy.

Den rike Rømerslekten hadde etterlatt sine eiendommer til en svensk inngiftet familie. I tillegg var mange medlemmer av norske høyadelsslekter gift med svensker.

Allerede i 1441 ble det sluttet et forbund mellom Sverige og Norge, og et forsøk på forening finner også sted i 1449, 1481, 1501 - 1502 og i de nærmeste påfølgende år.

Det svenske partis største talsmann var utvilsomt ridderen herre Erik Sæmundsson, en mann, som vi dessverre vet for lite om. Han nevnes som riksråd allerede under Amund Sigurdssons oppstand i 1437, og hans hjemsted antas å være en sønn av Sæmund Thyrgilsson, som i begynnelsen av 1400 - tallet var lagmann i Viken. Herre Erik Sæmundson var i senere tid lensherre over Tønsberghus og Vestfold.

Hans våpenskjold skal ha vært Skanke - slektens og man antar av den grunn at han er beslektet med ridderen herre Olav Nilsson til Talgie. Herre Olav var også en av dem som sloss for en svensk konge. Etter hans oppfatning var den danske kongen en lakei for hanseatene og ville av den grunn svekke den norske selvstendighet.

Ellers var det svenske parti forent med almuens ønske om "at man aldri godtok en dansk eller tysk konge". Almuens ønske var herre Sigurd Jonsson som konge, og hvis han ikke ville, så skulle man tilby den gamle kong Erik av Pommern tronen. Hvis han derimot ikke ville akseptere tronen, så skulle man ha kong Karl Knutsson av Sverige.

I slutten av februar 1449 ble det holdt et møte på Båhus slott av noen svenskvennlige personer, som kalte seg for "norske riksråder og menn". Noen norske riksråder var de ikke, og de som møtte var : herre Erik Sæmundsson, herre Olav Nilsson, (dennes bror) herre Peder, Erik Bjørnsson, Hans Kruckow, Einar Flugla og dekanen i Trondheims kapitel, Sven Eriksson. Disse personer utstedte en erklæring om at Norge og Sverige skulle forenes.

Omtrent samtidig med dette møtet ble det holdt et virkelig rådsmøte i Oslo. Dette var et meget viktig møte hvor utsendinger fra kong Christian var til stede. De som representerte kongen var herre Eggert Frille og Aage Axelsen Thott. Tilstede på møtet var også biskop Jens av Oslo og herre Hartvig Krummedike. Det ble avtalt at de to siste skulle dra til Danmark og møte kongen.

Etter all sannsynlighet hadde de hyllet kong Christian, noe som deres

motstander herre Erik Sæmundsson så på som en forræderisk handling.

Den danske innflytelsen var av nyere dato og heller sjeldent rotfestet i familieforbindelser. Denne form for forbindelse finner først sted i det 1600 - århundre. Det danske parti hadde den fordel i at lederne var dyktigere og mer kreative.

Av de fremstående norske adelsmenn som aktivt deltok i det danske parti nevnes her Norges kansler, senere biskop Jens av Oslo. Han hadde tjent under dronning Margareta, og kong Erik av Pommern nevner ham som "den som visste mest om dronningens eiendeler og klenodier".

Videre ser vi at den kanskje mest interessante politiske personligheten i denne tiden, ridderen herre Hartvig Krummedike, taler varmt for den danske konge. Sist, men ikke minst nevnes den før omtalte riksforsander, herre Sigurd Jonsson til Sudrheim, som nok har tilhørt gruppen av adelsmenn som ville ha dansk konge. Selv om han var sønn av en svenske, så hadde han ikke svenske sympatier. Uten tvil har han ikke akseptert en mann som Karl Knutsson som en aktuell norsk konge. Han og hans frue har utvilsomt ansett seg for å være langt mer fornem enn den svenske adelsmann, og derved ville de aldri la seg bli undersåtter av en mann av så lav rang. Både herre Sigurd og hans frue hadde stått i et nært forhold til kong Erik av Pommern, Karl Knutssons bitre uvenn.

Etter det forannevnte møtet i Danmark hadde funnet sted, ble det et nytt møte i Oslo i pinsehøgen 1449.

På møtet var følgende personer tilstede: erkebiskop Aslak, herre Sigurd Jonsson til Sudrheim, "Norges Rikes Forstander", Alf, prost ved Apostelkirken i Bergen, Sigurd Bjørnsson, erkeprest i Oslo Domkapitel (Begge senere biskoper i Stavanger), herre Olav Haakonsson (Stumpe), herre Hartvig Krummedike, herre Kolbjørn Gerst, befalingsmann over Båhus, herre Mathias Jakobssen (av de "yngre Rømere", og væpneren Simon Bjørnsson.

Dette resulterte i at kong Christian ble valgt til konge av Norge 3. juni 1449. Selv om kong Christian offisielt var valgt til konge av Norge, så var det mange som ennå arbeidet for å få dette omgjort til fordel for kong Karl Knutsson. Og Karl Knutsson ble faktisk hyllet som norsk konge på Voss 21. september 1449. Den som i særlig grad sto bak denne handlingen var Magnus Hogenskild, en svensk adelsmann som var gift i Norge.

Kong Karl Knutsson var vel kjent med sin popularitet blant deler av det norske folk, og bestemte seg etter råd fra sine riksråder om å reise til Norge. Sammen med en liten styrke på 500 ryttere dro han gjennom Solør og Hedemark fram til Hamar. Her møtte han en stor forsamling av tilhengere som ønsket ham som konge over Norge. Kongevalget skulle være den 25. oktober 1449 og for syns skyld var fire verdige menn satt opp som kandidater. Det var kong Karl Knutsson, kong Christian, den gamle kong Erik av Pommern og Orknøyjarlen Wilhelm Sinclair, som ennå i navnet var det norske rikets vasal.

Med stor enighet ble kong Karl Knutsson valgt til Norges nye konge på Hamar, under begrunnelsen av de "sameksistens og kjærlighet som lenge hadde vært mellom innbyggerne av Norge og Sverige".

Valgdokumentet var utstedt under 24. menns segl. Her kommer klart og tydelig fram hvem som var kong Karl Knutssons tilhengere.

Fire hørte hjemme i Solør, to i Østerdalen og hele atten på "Hedemarken og Oplandene".

Etter hyllingen på Hamar lot kong Karl 200 ryttere bli igjen der for å beskytte folket mot kong Christians tilhengere og fogder. Selv dro han med 300 ryttere i et triumftog mot Trondheim. Vel framme tok han bolig i Kongsgården og gjorde seg klar for kroning i Nidarosdomen. Kongen hadde hastverk - og dagen ble berammet til torsdag den 20. november.

På den fastsatte dag foregikk den høytidelige handling med all verdighet som tradisjonen tilsa. Kroningen ble utført av Aslak Bolt med bistand av biskop Gunnar av Hamar og andre prelater; de fleste kanniker fra Trondheim. Ved kroningen ble 15 gode menn slått til riddere.

Etter kongevalget ble det så mange stridigheter at kong Karl Knutsson den 10. juni 1450 sa fra seg rettighetene til Norges trone.. I sin ergrelse sier kong Karl Knutsson: "Vile Norges Riges Indbyggere have Kong Christiern til Konge eller Herre, da tillade Vi det og ville ham ikke hindre".

I en alder av 24 år ble kong Christian I kronet til Norsk konge 29. juli 1450 i Nidaros Domkirke i Trondheim.

Han ble derved stamfar for alle kommende konger fram til unionen med Sverige og etter denne unions fall i 1905.

Han er derved også stamfar til kong Haakon VII's hus.

For å få en bedre forståelse for arvefølgen, settes opp følgende slektstavler :

Illustrasjonen viser riddere i rustning. Den svenske biskop Olaus Magnus har levendegjort senmiddelalderens folkeliv i Norden

Slektstavle I. Kong Håkon III.s etterslekt.

Kong HAKON III. av NORGE,
gift med Inga av Varteig.

:

Kong HAKON IV. HAKONSSON av NORGE.
Konge 1217 - 1263. Gift med Margreta,
datter av hertug Skule.

:

Kong MAGNUS Lagabøter av NORGE
Konge 1260 - 1280. Gift med
Ingeborg, datter av kong Erik Plogpenning
av Danmark.

:

Kong HAKON V. av NORGE
født 1270 - død 1319.
1. N.N. (frille).
2. med Euphemia av Arnstein,
død 1312.

.....:

1. Agnes, gift med
Hafthor Jonsson
av Sudrheim.
Se tavle nr.4.

2. Ingeborg, født 1301.
Gift 1. med hertug Erik
Magnusson av Sverige,
død 1318.
Gift 2. med hertug Knut
Porse til Halland.,
død 1330.
Se tavle nr.3.

.....:

1. Kong MAGNUS av NORGE
konge 1319 - 1355.
Gift med Blanche av Namur.

1. Euphemia, født 1317, død ca.
1370.
Gift med hertug Albrecht av
Mecklenburg.
Se tavle nr.2.

.....:

Kong Erik XII av Sverige,
død 1356. Gift med
med Beatrix av Brandenburg,

Kong HÅKON VI. av NORGE
Konge 1355 - 1380. Gift i 1363
med prinsesse Margrete av
Danmark. Dronning av Danmark
død 1359. Dronning av Norge
av Norge 1388 - 1412.

.....:

Kong OLAV av Norge og Danmark. født 1370 - død 1387.
Konge av Danmark 1376 - 1387.
Konge av Norge 1380 - 1387.

Slektstavle nr. 2.

Euphemia, født 1317, død ca. 1370. Gift 2. med
hertug Albrecht av Mecklemburg.

.....	:	
:	:	:
hertug Henrik av	Kong Albrecht av Sverige	Ingeborg, gift
Mecklemburg, død 1383.	:	med Henrik II
Gift med Ingeborg av		Greve av
Danmark. En søster av	:	Holsten.
dronning Margreta av	prins Erik av Sverige.	:
Danmark og Norge.	:	:
Se tavle nr. 1.	:	:
:	:	:
.....	:	
:	:	:
hertug Albrecht av	Maria, gift med	Gerhard VI. greve
Mecklemburg, død 1388.	hertug Vartislav VII.	av Holsten.
	av Pommern.	:
	:	:
.....		
:	:	:
Kong ERIK av Pommern,	Katharina, gift med	Hedvig, comtesse
født 1382. Konge av	Pfalzgreve Johan av	av Holsten, gift
NORGE og DANMARK	Bayern.	med Didrik den
1396-1439. Gift med	:	lykkelige, greve
Filippa, datter av	:	av Oldenburg og
kong Henrik IV. av	:	Delmenhorst.
England.	:	:
:	:	:
.....		
:	:	:
junker Erik	Kong CHRISTOFFER av Bayern	Kong CHRISTIAN I.
	Konge av NORGE og DANMARK	av NORGE og
	1440-1448. Gift med Dorothea,	DANMARK. Greve av
	datter av markgreve Johan av	Oldenburg og
	Brandenburg. Dorothea ble etter	Delmenhorst. Konge
	kong Christoffers død gift med	1448-1481. Gift med
	hans etterfølger, kong	Dorothea av
	Christian I.	Brandenburg.
	:	:
.....		
:	:	:
Margareta, gift med	Kong HANS av NORGE	Kong FREDRIK I. av
kong James III. av	og DANMARK. Konge	NORGE og DANMARK.
Skottland.	1481-1513. Gift med	Konge 1523-1533.
	Christina av Sachsen.	Hertug av Holsten-
	:	Gottorp. Gift 1. med
	:	Anna av Brandenburg
	:	Gift 2. med Sophia
	:	av Pommern.
	:	:
.....		
:	:	:
Kong CHRISTIAN II. av NORGE og		Kong Christian III.
DANMARK. Konge 1513-1523.		av NORGE og DANMARK
		Konge 1534-1559.

Slektstavle nr. 3. Hertugene av Porse i Sverige.

Kong Håkon V. av Norge
Gift med prinsesse Euphemia av Arnstein.

prinsesse Ingeborg av Norge, født 1301,
gift 2. med hertug Knut Porse av Halland,
død 1330.

Håkon Porse, hertug i Halland, død 1350.	Knut Porse, hertug i Halland, død 1350.	Birgitte, gift med Jon Hafthorsson Sudrheim. Ridder. Se tavle 4.
---	--	---

Slektstavle nr. 4. Sudrheimslekten.

Hafthor Jonsson av Sudrheim
gift med Agnes, datter av kong
Håkon V. av Norge.

Jon Hafthorsson av Sudrheim. Gift 1. med ? Gift 2. med Birgitte av Halland. Se tavle 3.	Sigurd Hafthorsson av Sudrheim, gift 1342 med Ingebjørg til Giske og Bjarkøy. Se tavle 5.
--	---

Håkon Jonsson til Sudrheim. Erklarte i 1388 under ed, at han ikke hadde arverett til den norske kongekrone. Død i 1392. Gift med Gift med fru Margreta av Naustdal.	Junker Håkon til Giske. Gift med Sigrid, datter av Erlend Phillipusson til Losna Ingen barn.	Agnes, gift med Jon Martinsson
--	---	-----------------------------------

Hr. Sigurd Jonsson til Giske Norsk riksførstander. Ridder og riksråd. Gift med Philippa, grevinne av Eberstein. Ingen barn.	Katarina Jonsdatter Gift med Alv Haraldsson
---	--

Agnes, gift med Knut Jønsson Baat.	Gro, gift med Mats Jakobsen Rømer.	Ingeborg, gift med Håkon Ogmundsson Bolt.
---------------------------------------	---------------------------------------	---

Slektstavle nr. 6. Slektstavle nr. 7. Slektstavle nr. 8.

Slektstavle nr. 5.

Bjarkøy slektene.

Tore, som ble innbrent av
Sigrid Storråde i 995.

.....	:	:
:	:	:
Sigrid, gift 1. med	Tore Hund	Sigurd Toreson, gift med
Olve på Egge.	:	Sigrid Skjalgsdatter
Gift 2. med Kalv	:	fra Sola
Arneson	:	

.....	:	:
:	:	:
Rannveig, eneste barn og arving,		Asbjørn Selsbane.
gift med Jon Arneson, sønn av Arne		
Arnesson og Geirtrud, datter av		
Erling Skjalgsson på Sola.		

.....	:	:
:	:	:
Sigurd Hund.	Vidkunn Jonsson på Bjarkøy, død ca. 1140.	

.....

Erling Vidkunsson på Bjarkøy, død 1182.

.....	:	:
:	:	:
Vidkunn Erlingsson, En datter.		Ragna, gift med
født 1164, død 1183.		logmannen
		Bjarne Mardarsson.

.....

Ivar Bjarnesson

.....

Erling til Bjarkøy

.....	:	:
:	:	:
Baron Bjarne Erlingsson til Bjarkøy,	Hr. Vidkunn Erlingsson,	
død 1313, gift med Margrete, datter av	død 1302, gift i 1291	
Nikolas Petersson av Giskeslekten.,	Gyrid Andresdatter til	
død ca. 1305.	Stovrheim.	

.....

Hr. Erling Vidkunsson,

Drottsete, død 1355., gift

med Elin Toresdatter av Rein

.....	:	:
:	:	:
Bjarne Erlingsson.	Ingebjørg til Giske og	Gyrid, gift med
	Bjarkøy, gift 1342 med	Eiliv Eilivsson
	Sigurd Hafthorsson.	av Naustdal.
	Se tavle 4.	:

Margrete

Slektstavle 6.

Slekten Baat.

Jøns Knutsson (Tre Roser).

:

Knut Jønsson Baat,
gift med Agnes Alvsdatter Bolt
Se tavle nr. 4.

Hr. Alv Knutsson Baat
Norsk riksråd,
Gift med Magnhild
Oddsdatter fra Voss.

Hr.Jøns Knutsson Baat
Svensk riksråd.

hr. Ture Jønsson
Ridder.

Odd Alvsson

Knut Alvsson, gift 1. med
Gyrvhild Eriksdatter
Gyldenstierna.

jomfru Karine på
Grefsheim, død ugift
1535.

Karl Knutsson til Giske,

Erik Knutsson,
Gift med Margrete
Vasa, søster av
kong Gustav I. av
Sverige.

Bodil, gift
med Fader
Sparre.

Gyrvhild Fadersdatter Sparre

KOPISENTERET SAMME STED SOM IDRETTENS HUS:

Trykk 16 a-s

SERVISENTER • KOPIERING • TEKST

Breflåtvelen 13, 4017 Stavanger

Tlf.: 51 58 58 70

Fax: 51 58 48 20

KOM TIL OSS MED:

PROGRAMBLAD, TERMINLISTER
ÅRSMELDINGER, MEDLEMSBLAD
...og alle andre kopieringsoppdrag !

Vi hjelper til med oppsett/skriving av originaler.

GJØR SOM STADIG FLERE:

FÅ OVERFØRT I FLERE FARGER
LOGO, MOTIV, FOTO EL. TEKST
PÅ T-SKJORTER / GENSERE o.a.

IDEELT FOR MINDRE OPPLAG

TA KONTAKT MED GRETE FOR NÆRMERE ORIENTERING

Slektstavle nr.7.

Den yngre Rømerslekten.

Hr. Jacob Fastulvsson til Sigerstad (Østre Fredrikstad).
Lensherre over Ryfylke og Agder. Han levde fra 1388 til
1424.

Ridder og medlem av det norske riksråd. Gift med Elsebe Ottesdatter Rømer (ca. 1370 - ca.1448). Datter av Otte Rømer, lensherre over Bergenhus.

Hr. Narve Jacobsson, ridder og norsk riksråd.1424 - 1444. Gift med Philippa Borkvardsdatter Krummedike,død 1453.	Hr.Mats Jacobsson, 1424 - 1455.Ridder, norsk riksråd.Gift med Gro Alvsdatter Bolt,død etter 1472. Se tavle 4.	Gjertrud,død 1470; gift 1.med Håvard Bottolvsson (1438).Gift 2. med Magnus Hogenskild 1447 - 1467.
--	--	---

Gjertrud Narvesdatter,
1464 - 1489. Gift med
hr. Magnus Stensson Gren,
lensherre over Bergenhus.
Ridder, norsk og svensk
riksråd.

Hr. Jacob Matsson 1472 - 1498. Kannik i Trondheim, senere i Oslo. Ridder.	Hr. Otte Matsson, født ca. 1437, død ca 1510. Ridder og norsk riksråd. Gift med Ingeborg Lydersdatter.	Gjertrud Matsdatter 1472 - 1482. Gift med Nils Posse. Svensk ridder.
--	---	---

Olav Ottesen, død
uten etterkommere.

fru Ingerd til Austråt, født ca. 1473, død 1555, gift med hr. Nils Henriksson (Gyldenløve). til Austråt, ridder og norsk riksråd, født ca. 1458, død 1523. Sønn av Henrik Jensson fra Gudbrandsdalen, som var forlenet med Stjørdal og "Sjølenene". (Fru Ingerd til Austråt var en av Henrik Ibsens hovedfigurer i romanen med navnet " Fru Ingerd av Austråt"). Stor etterslekt.

Slektstavle nr. 8.

Ingeborg Alvsdatter Bolt,
gift med Håkon Ogmundsson Bolt.
Se tavle nr. 4.

.....

Guðrun, gift 1. med Erlend Eindridesson
av Losna.
Gift 2. med Jon Svalesson Smr.

.....

1. Ingegerd Erlendsdatter
av Losna, gift med Arald
Kane.

1. Sigrid Erlendsdatter av
Losna; gift med Bo
Flemming til Boller.

.....

Margrete, gift med Holger
Rosenkrantz til

.....

Otte Holgersson Rosenkrantz
Stor etterslekt.

St. Hans - festen var en av de festdager almuen
slo seg løs, med sang, danseleker, mat og drikke
og avbrenning av bål og *tjæretønner*. Olaus Magnus
er opphavsmann til disse streker også.

S T Y R E T

Leder : Bjørn Aarre

Nestleder : Erling K. Sømme

Sekretær : Aud - Unni Finnebråten

Kasserer: John Olsen

Styremedlem /leder av arrangementskomiteen : Petter Løhre

Styremedlem /redaktør av "Stavangeren" : Geir Hetland

Varastyremedlem : Lars Vaage

Varastyremedlem : Brit Nessa

A D R E S S E :

Byhistorisk Forening Stavanger
Postboks 351,
4001 STAVANGER

Henvendelser, innlegg til "Stavangeren" bes merket "Stavangeren"